

Особливості формування професійної мотивації у майбутніх практичних психологів

В. В. Олійник

завідувач кафедри військової підготовки Ужгородського національного університету
Corresponding author. E-mail: vasyli.oliylik@ukr.net

Paper received 05.01.18; Revised 08.01.18; Accepted for publication 10.01.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2018-153V163-17>

Анотація. Стаття присвячена проблемі формування професійної мотивації у майбутніх практичних психологів. Розглядаються особливості навчальної та професійної мотивації, разом з тим зазначено, що формування позитивної професійної мотивації залежить від наявності певних психолого-педагогічних умов, які сприятимуть підвищенню навчальної активності та впливатимуть на формування цілей і вибір шляхів їх досягнення. Визначено психолого-педагогічні умови та розроблено практичні рекомендації щодо окремих аспектів формування професійної мотивації у майбутніх практичних психологів.

Ключові слова: мотив, мотивація, навчальна мотивація, мотивація досягнень, успішна професійна діяльність, мотиваційна сфера, успіх.

Постановка проблеми. У сучасних умовах стрімких соціокультурних та економічних змін, що відбуваються у державі, зростає потреба у кваліфікованих фахівцях-психологах. Потреба у кваліфікованій психологічній допомозі відчувається зараз багатьма – від урядовців до домогосподарок, тому існує значна кількість відомчих психологічних служб, психологічних і сімейних консультацій, психологів, що працюють у недержавному секторі економіки та надають приватні психологічні послуги.

Мабуть, перша галузь, де відчувається масова потреба у практичній психології, є освіта. Однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є побудова такого процесу навчання, який міг би бути основою формування мотиваційної сфери майбутніх фахівців. Необхідність диференціації та індивідуалізації навчання, застосування новітніх методів виховання, стимулювання саморозвитку мотивує майбутніх практичних психологів залучатись до навчально-виховного процесу активніше.

Для майбутнього практичного психолога важливою є мотивація ще на рівні професійного відбору. Характеризуючи мотивацію професійного вибору, необхідно відзначити, що на етапі вибору тієї або іншої професії у структурі особи формується визначений мотиваційний конструкт, куди входять як усвідомлювані мотиваційні чинники, так і неусвідомлювані. Професійна мотивація суттєво впливає на ефективність навчання, а таким чином і на оволодіння професією.

Формування особистості людини відбувається упродовж всього її життя, а у вищій школі закладаються основні особисті якості фахівця, при подальшій професійній діяльності відбувається «подальша шліфовка особистості». Відповідно навчання у ВНЗ – це, як відомо, не лише засвоєння знань, а й підготовка до майбутньої професійної діяльності. Тому продуктивність навчання в значній мірі залежить від того, на якому місці ієрархії цінностей знаходиться отримувана професія, тобто професійні мотиви. Як відомо, переважають зовнішні, утилітарні мотиви веде до того, що учення набуває формальний характер, відсутній творчий підхід, самостійна постановка учбових цілей, тому негативне або байдуже відношення до учення може бути причиною низької успішності або неуспішності майбутнього фахівця. Професійний розвиток та рівень професійної підготовки майбутнього практичного психолога, на нашу думку, в першу чергу залежить від сформованості професійних планів стосовно навчальної діяльності.

Останніми роками в психологічній науковій літерату-

рі питанням формування професійної мотивації приділяється особлива увага. Саме тому проблеми мотивації навчальної діяльності знаходять активне віддзеркалення в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів, таких як: Т.Л. Бадоев, Ф. Герцберг, В.Н. Дружинин, И.А. Жданов, Ф.Н. Ільєсов, Е.А. Клімов, В.И. Ковальов та інші.

Натомість, питання про особливості формування мотивації до майбутньої професійної діяльності у практичних психологів дотепер не знайшли свого відображення у психолого-педагогічних дослідженнях. Залишаються малодослідженими проблеми визначення умов і факторів, шляхів і засобів формування мотивації до професійної діяльності майбутніх практичних психологів. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо окремих аспектів формування професійної мотивації у майбутніх практичних психологів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожний період життя людини, кожен її більш-менш значний крок у системі спільних відносин приводить і до зміни її мотиваційної сфери. У процесі розвитку особистості відбувається перетворення одних мотивів на інші чи стримування одних іншими; на базі одних мотивів формуються інші, виникають протиріччя між різними мотивами, змінюється співвідношення домінуючих і підпорядкованих мотивів. Мотив – це упредметнена потреба. Мотиви розрізняються не тільки за змістом, але й за рівнем усвідомленості, стійкості. Спрямованість особистості є результатом виникнення стійко домінуючих мотивів поведінки, а також інших особливостей особистості, що допомагають чи заважають реалізувати мотиви.

За думкою Л.Д. Столяренко: «Мотив – це збудження до діяльності, пов'язане з задоволенням потреби суб'єкта». Під мотивом також найчастіше розуміють причину, яка лежить в основі вибору дій і вчинків, сукупності зовнішніх і внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта [1].

Мотив С.Л. Рубінштейн визначав як більш-менш усвідомлене спонукання, науковець розглядав його як внутрішню спонукальну силу [2].

Цей підхід використовували також В.Г. Асєєв [3], Л.І. Божович [4], О.Г. Ковальов [5], В.Г. Москвічов [6], П.М. Якобсон [7] та ін.

Термін «мотивація» являє собою більш широке поняття, ніж термін «мотив». З метою визначення особливостей формування професійної мотивації у майбутніх практичних психологів, перш за все, необхідно проаналізувати теорії мотивації. Відповідно до інформаційної теорії П.В. Симонова, поведінка людини залежить від потреб, які мотивують до здійснення певних вчинків. Актуальна потреба в умовах прогнозування імовірності її задоволення супроводжується емоціями: позитивними – при високій імовірності й негативними – про низькій [8].

П.В. Симонов виділяє три рівні таких потреб: біологічні, первинні потреби, потреби соціального характеру, потреби ідеальні (пізнавальні) [8].

В.І. Чірков стверджував, що головним показником мотивованої поведінки людини є наявність бажання – інтенції до виконання певної дії [9].

А. Маслоу щодо ієрархії потреб вважав, що поведінка визначається незадоволеними потребами, і індивід систематично задовольняє свої потреби, починаючи з базових, а потім послідовно за ієрархічними рівнями, базові потреби є найбільш пріоритетними в ієрархії [8].

Відповідно до цієї теорії, процес мотивації можна визначити за допомогою формули: Мотивація = $K \times O$ / Очікування. Іншими словами, мотивація залежить від очікування і певного коефіцієнта K . Очікування є певним сподіванням, вірою в те, що певна поведінка приведе до відповідних наслідків. Ступень, сподівання коливається від впевненості, що подія настане, до впевненості, що вона не відбудеться.

Ф. Герберг виділяє чинники, що сприяють задоволенню роботою, тобто є мотиваторами, а з іншого боку – гігієнічні чинники, що викликають незадоволення і діють негативно. За Ф. Гербергом, мотивацію поведінки викликає сукупність мотиваторів, проте позитивні їх впливи, як правило, непомітні, вони не можуть тривалий період позитивно впливати на працівника [8].

Вітчизняні науковці при опрацюванні проблеми мотивації використовують парадигму про соціально-історичну детермінацію психіки. На їх переконання, істотні риси мотивації людини визначаються не індивідуальними особливостями її розвитку, а особливостями її свідомості як суспільної істоти. У рамках цієї парадигми виникло декілька напрямків розвитку уявлень про мотивацію. Серед них концепції С.Л. Рубінштейна [2], Д.М. Узнадзе [10], О.М. Леонтєва [11], В.М. Мясіщева [12], В.О. Ядова [13] та інші.

За останні роки все більше помітним є прагнення впровадити системний підхід до дослідження мотивації. При цьому мотивацію науковці розглядають як цілісне утворення, що складається із взаємопов'язаних компонентів, вони звертають увагу до проявів її структурних і взаємозалежних рівнів та ієрархії, дослідження мотивації як елементу більш широкого метасистеми.

Уявлення про мотивацію виникає при спробі пояснення, а не опису поведінки. Це – пошук відповідей на питання типу «чому?», «задля чого?», «для якої мети?», «який сенс?». Відрізняють диспозиційну та ситуаційну мотивації як аналоги внутрішньої та зовнішньої детермінації поведінки. Диспозиції можуть активізуватися під впливом окремих ситуацій, та навпаки, активація окремих диспозицій (мотивів, потреб) приводить до змін ситуації, точніше, її сприйняття суб'єктом. Практично кожному дію людини слід розглядати як двояко детерміно-

вану: диспозиційно та ситуаційно.

Термін «мотивація» використовується у сучасній психології у двоякому розумінні, як визначення системи факторів, детермінуючих поведінку (сюди увійшли потреби, мотиви, цілі, наміри, прагнення і багато іншого) і як характеристика процесу, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні.

Р.С. Немов розглядає поняття «мотивація» у іншому значенні, коли мотивацію можна визначити як сукупність причин психологічного характеру, пояснюючих поведінку, його початок, напрямок та активність [14].

Мотивація – це циклічний процес безперервного взаємного впливу та перетворень, у якому суб'єкт дії та ситуація взаємно впливають одне на одного, і результатом якого є реально простежена поведінка.

Навчальна мотивація визначається як окремий вид мотивації, включений до певної діяльності. По-перше, вона визначається самою освітньою установою; по-друге – організацією освітнього процесу; по-третє – суб'єктивними особливостями педагога; по-четверте – його ставленням до суб'єкта навчання, до справи; по-п'яте – специфікою навчального предмету.

Координація навчальної діяльності майбутніх практичних психологів повинна відбуватися відповідно до особливостей цих сфер мотивації. Зокрема, зовнішнє стимулювання на різних етапах навчальної діяльності може змінювати організацію спонукань студента переводити потенційні мотиви у зону активної мотивації.

Детально залежність успішності навчальної діяльності від мотивації була розглянута Г. Клаусом, який зазначав, що установки на навчання і на його наочний зміст мають найбільш стійкий вплив на активне засвоєння, на перебіг цього процесу і на його успішність. Виходячи з цього він відокремив позитивну і негативну мотивацію. На його думку, людина з сильним бажанням оволодіти знаннями вчитиметься без зовнішнього примусу, отримуючи від своїх знань задоволення, проявляючи наполегливість; достатньо швидко засвоюватиме необхідні відомості, демонструючи інтелект, гнучкість, фантазію [15].

Мотивована особистість нерідко з часом стає професіоналом, оскільки від того, як сформована мотивація, залежить результативність навчального процесу, адже мотивування забезпечує професіоналізм. Професіоналізм у професійній діяльності практичного психолога формується на основі професійного покликання та професійної самосвідомості фахівця.

Перш ніж говорити про професійне покликання, доцільно розглянути поняття «професійної мотивації», бо саме мотиваційний компонент сприяє досягненню професійної майстерності, забезпечує перетворення знань, умінь та навичок у засоби особистісного та професійного росту.

Професійна мотивація – це дія конкретних чинників, які обумовлюють вибір професії і тривале виконання обов'язків, які пов'язані з означеною професією [16].

Розвитку професійної мотивації і творчої активності студента сприяє реалізація професійної спрямованості навчання всіх курсів дисциплін, належна організація навчальних і виробничих практик, адекватна система взаємин викладачів зі студентами, якісна підготовка курсових, бакалаврських і магістерських робіт, психологічна безпека і свобода особистості, активна науково-дослідна діяльність студентів тощо.

Професійна мотивація неоднорідна, залежить від багатьох психологічних і соціологічних факторів, співвідношення між якими визначає система ціннісних орієнтацій молодій людині: у власному престижі; у високому матеріальному становищі; у креативності; у розвитку себе; у досягненнях; у духовному задоволенні; у збереженні власної індивідуальності. Інтенсивність розвитку професійної мотивації залежить від того, якою мірою система цінностей людини співвідноситься із системою цінностей суспільства, до якого людина належить.

У психології мотивація позначає сукупність зовнішніх і внутрішніх умов, які спонукають суб'єкта до активності. Виділяють внутрішню і зовнішню мотивацію. Якщо діяльність для особистості значуща сама по собі, то можна говорити про внутрішню мотивацію, якщо ж значущі зовнішні атрибути професії (визнання суспільства, престижність тощо) – переважає зовнішня мотивація.

В основі внутрішніх мотивів лежить задоволення від процесу та безпосередніх результатів навчально-пізнавальної діяльності: пізнавальний мотив (прагнення оволодіти новими знаннями та способами пізнавальної діяльності); мотив самоідентифікації (прагнення відчувати себе суб'єктом навчальної діяльності та взаємодії з оточенням); мотив самовдосконалення (прагнення підвищувати власну компетентність, ефективність і майстерність).

Зовнішні мотиви, які опосередковано пов'язані з процесом і результатами навчальної діяльності студентів, також відіграють важливу стимулюючу роль: професійний мотив (прагнення досконало оволодіти майбутньою професією, стати висококласним фахівцем); мотив досягнення (прагнення до успіхів у навчанні, перевершення рівня власних попередніх досягнень); мотив обов'язку (почуття відповідальності перед колегами за результати власної пізнавальної діяльності); комунікативний мотив (прагнення до партнерського спілкування з учасниками навчальної діяльності, налагодження продуктивної міжособистісної взаємодії); мотив самоутвердження (прагнення посісти престижну позицію у спільності, заслужити схвалення з боку викладачів, батьків); прагматичний мотив (орієнтація на практичну цінність навчання, його важливе значення для майбутнього життя). Разом з тим велике значення мають психологічні мотиви: самоповага, визнання з боку оточуючих, моральне задоволення роботою.

Серед мотивів трудової діяльності виділяють мотиви суспільного характеру, потребу людини в здобутті певних матеріальних благ для себе і членів родини, задоволення потреби в самореалізації, самовираженні. Мотивами вибору професії можуть бути суспільний престиж, інтерес до неї, можливість досягнення матеріального благополуччя. Мотивами вибору місця роботи частіше є: оцінка зовнішньої ситуації (сукупність виробничих чинників: рівень заробітної плати, пільги, близькість до дому, зручність транспортного сполучення, ергономічні характеристики робочого дня, графік роботи, надійність і престиж установи, міра відповідальності, можливість поєднувати роботу з іншою активністю, психологічний клімат, спрацьованість з колегами і взаємини з безпосереднім керівництвом); оцінка власних можливостей (стан здоров'я, здібності і професійно важливі якості; стресогенність тощо).

Згідно запропонованій А.А. Файзулаєвим послідовної

концепції виділяються три етапи, які мотив проходить у своєму становленні: 1) виникнення спонуки; 2) усвідомлення спонуки; 3) ухвалення особою усвідомлення спонуки як мотиву.

Звідси витікає, що не може бути неусвідомленого мотиву.

Система мотивів, які виконують функцію спонукання, спрямування і регулювання діяльності, утворює мотиваційну сферу особистості.

Мотиваційна сфера представлена:

- актуальними мотивами, які фактично спонукають до діяльності:

- потенційними мотивами, які сформовані, але не виявляються у діяльності.

Зауважимо, проте, що мотиваційна сфера людини динамічна, мотивація може посилюватися або послаблюватися. Можуть змінюватися ієрархія і стійкість мотивів.

У мотиваційній сфері вирізняють три зони мотивації:

- центральна зона, у межах якої незадоволені потреби, виступаючи у формі високозначущих мотивів зумовлюють активну, напружену діяльність працівника;

- зона мотивації, яка пов'язана з потребами, що постійно і легко задовольняються, значущість їх часто людиною недооцінюється, однак втрата одразу ж виявляє високу особистісну цінність;

- зона мотивації, в основі якої лежать потреби, для задоволення яких поки що не має можливостей і вони не можуть викликати адекватної їм діяльності.

Отже встановлено, що мотиваційна сфера людини є складною системною сукупністю та включає такі властивості особи, як спрямованість, ціннісні орієнтації та інші види мотивів. Вона тісно пов'язана із спонукальними факторами (її цінностями, установками, ідеалами, переконаннями), через цілеспрямовані зміни в цій сфері можна ефективно впливати на формування професійної спрямованості студентів.

Результати досліджень таких вчених, як Б. Аткинсон, С. Занок, Т. Гордєєва, М. Далгатова, М. Кондратьєва, Мак Келланд, Л. Мітіна, А. Орлова, А. Салькова, Х. Хекхаузен та інших, дають підстави стверджувати, що важливим і відносно незалежним різновидом мотивації професійної підготовки майбутніх практичних психологів, яка спрямована на саморозвиток й самовдосконалення є мотивація досягнення.

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу з досліджуваної проблеми, ми дійшли висновку, що дослідження в основному присвячені вивченню впливу мотивації на успішність навчання студентів в університеті.

Так, наприклад, у роботах М. Липкіна і Н. Яковлева було встановлено, що успішність навчання у вищому навчальному закладі залежить від багатьох аспектів психофізичної активності [17].

Одним із цих чинників успішності, на їх думку, є мотиваційна складова діяльності. Аналогічний результат був отриманий у дослідженні В. Якуніна, Н. Мешкова [18], виявилось, що «сильні» і «слабкі» студенти відрізняються один від одного не рівнем інтелекту, а мотивацією навчальної діяльності.

Дослідниками Б. Дадоновим, Е. Савонько, Н. Симоновою встановлений позитивний зв'язок мотиваційних орієнтацій із успішністю суб'єктів навчання. Найщільніше пов'язаними з успішністю виявилися орієнтації на результат, менш щільно – орієнтація на оцінку викладача.

Результати досліджень таких вчених, як Б. Аткінсон, С. Занюк, Т. Гордєєва, М. Далгатова, М. Кондратьєва, Мак Келланд, Л. Мітіна, А. Орлов, А. Сальков, Х. Хеккаузен та інших, дають підстави стверджувати, що важливим і відносно незалежним різновидом мотивації професійної підготовки майбутніх практичних психологів, що пояснює поведінку, спрямовану на саморозвиток й самовдосконалення та значною мірою визначає її спрямованість на успішну професійну діяльність, є мотивація досягнення.

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу з досліджуваної проблеми, ми дійшли висновку, що дослідження в основному присвячені вивченню впливу мотивації на успішність навчання студентів у виші. Так, наприклад, у роботах М. Ляпкина і Н. Яковлева було встановлено, що успішність навчання у вищому навчальному закладі залежить від багатьох аспектів психофізичної активності [17].

Д. Мак-Келланд стверджував [19], що мотивація досягнення може розвиватися у зрілому віці, перш за все за рахунок навчання. Цей процес відбувається, на нашу думку, також у період формування професійної самосвідомості студентів і виборі освітньої траєкторії.

Судячи з результатів досліджень у цій сфері, вона може розвиватися і в контексті трудової діяльності, коли люди безпосередньо відчувають усі переваги, пов'язані з досягненнями. У зв'язку з цим треба особливу увагу приділити не тільки системі мотивації студентів, але й створенню умов для їхньої самореалізації. Адекватна мотивація досягнення може закономірно формуватися і конструктивно реалізовуватися лише в умовах справжньої співпраці і, перш за все, позитивного реагування на успіхи і підтримки під час невдачі.

Д. Мак-Келланд, аналізуючи умови формування мотивації досягнення, об'єднав основні формувальні впливи у чотири групи:

1. Формування синдрому досягнення (прагнення до успіху вище за прагнення уникати невдачі).
2. Самоаналіз.
3. Формування прагнення і навиків ставити перед собою високі, але адекватні цілі.
4. Міжособистісна підтримка.

Кожна з цих груп складається, у свою чергу, із сукупності більш конкретних впливів. У результаті апробації програми з розвитку мотивації досягнення Д. Мак-Келланд дійшов висновків, щоби зміна мотиву досягнення зберігалася у поведінці тривалий час, необхідні зовнішні можливості реалізації цього мотиву: у випадку діяльності, що позбавилася самостійності, такі можливості дуже мізерні [19].

До подібних висновків доходить і Х. Хеккаузен: вплив на зміну мотиву буде ефективним у тому випадку, коли він не припиняється і набуває сталість, якщо довго-

тривалий час поєднується з відповідною зміною поведінки [20].

Проведений структурно-функціональний аналіз особливостей формування професійної мотивації майбутніх практичних психологів дозволяє визначити наступні психолого-педагогічні умови:

а) підпорядкування процесу формування у майбутніх практичних психологів високого рівня мотивації до професійної діяльності наступним критеріям: успішне навчання на оптимальному рівні складності, який визначається вимогами навчального курсу, а також можливостями зони актуального й найближчого розвитку кожного студента; індивідуалізація процесу навчання; об'єктивність педагогічної й моральної оцінок, як показника особистісних досягнень студента, а не засобу його заохочення або покарання;

б) формування прагнень у майбутніх практичних психологів самостверджуватись через навчально-професійну діяльність;

в) мінімізація високої особистісної і ситуативної тривожності окремих студентів, їхньої невпевненості щодо майбутньої професійної діяльності, шляхом активізації розвитку професійних якостей, здібностей до саморегуляції;

г) створення для них ситуацій успіху на високому рівні реалізації здібностей, а не на рівні зниження вимог і домагань. Навчання набуває життєвого сенсу, якщо приносить задоволення, переживання успіху, усвідомлення свого особистісного зростання.

У соціальному аспекті для формування мотивації до майбутньої професійної діяльності практичного психолога, на наш погляд, необхідно:

1) запровадити введення практично спрямованих спецкурсів з можливістю студента обирати дисципліни за власним бажанням;

2) підсилити практичну спрямованість підготовки студентів шляхом запровадження занять з аналізом і вирішенням актуальних робочих ситуацій, тренінгів професійної майстерності;

3) вдосконалити комплекс програм і методичних рекомендацій щодо проходження фахової психологічної практики.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, сказане вище дозволяє дійти висновку, що формування позитивної професійної мотивації у майбутніх практичних психологів залежить від забезпечення певних психолого-педагогічних умов, що будуть сприяти підвищенню навчальної активності та впливатимуть на формування цілей і вибір шляхів їх досягнення.

Перспектива подальших досліджень полягають у розробці структурної моделі формування мотивації до професійної діяльності майбутнього практичного психолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основи психології. Столяренко Л.Д. 3-изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: 2000. – 672 с.
2. Рубинштейн С.Л. Принципы и пути развития психологии /Рубинштейн С.Л. – М.:АН СССР, 1959. – 183с.
3. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирования личности /В.Г.Асеев. – М.: Мысль, 1976. – 158с.
4. Божович Л.И. Отношения школьников к учению как психологическая проблема /Л.И. Божович//Изд. АПН РСФСР. – Просвещение. – 1951. - № 36. – С. 9-12.
5. Ковалев В.И. Мотивы поведения и деятельности /В.И. Ковалев – М.: Наука, 1988. – 192с.
6. Москвичов С.Г. Мотивация, деятельность и управление (як взаємопов'язані категорії): автореф. дис. на здобуття ступеню канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / С.Г.Москвичов – К.: КНУ, 2004. – 36 с.
7. Яковсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека /П.М.Яковсон. – М.: Просвещение, 1969. – 317с.
8. Общая психодиагностика / [Бодалева А.А., Столин В.В., Авенесов В.С. и др.] – СПб.: Речь, 2003. – 439с.
9. Чирков В.И. Самодетерминация и внутренняя мотивация поведения человека /В.И.Чирков. – Вопросы психологии.

- М.: МДУ, 1996.— №3. — С.116-133.
10. Узнадзе В.И. Общая психология/ И.В. Узнадзе (отв.ред.), Е.Ш. Чомахидзе (пер.). — СПб.: Питер, 2004. — 412с.
 11. Леонтьев В.Г. Психологические механизмы мотивации учебной деятельности /В.Г.Леонтьев. — Новосибирск: Изд.НГПИ, 1992. — 336с.
 12. Мясищев В.Н. Сознание как единство отражения действительности и отношения к ней человека /В.Н. Мясищев // Проблемы сознания — М.: Воениздат, 1970. — С. 126-132.
 13. Ядов В.А. О диспозиционной регуляции социального поведения личности /В.А. Ядов //Методологические проблемы социальной психологии. — М.: Наука, 1988. — С. 89-105.
 14. Немов Р.С. Психология: Учеб.для студ.высш.пед.заведений /Р.С. Немов // В 3 кн. — 4-е.изд. — М.: Гуман. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — Кн.1: Общие основы психологии. — 688 с.
 15. Клаус Г. Введение в дифференциальную психологию учения /Г. Клаус. — М.: Педагогика, 1987. — 173 с.
 16. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте /Л.И.Божович/ — М.: Просвещение, 1968. — 464 с.
 17. Яковлева Н.М. Теория и практика педагогического творчества: учебное пособие к спец. курсу/ Н.М. Яковлева. — Челябинск: ЧГПИ. — 1987. — С. 67.
 18. Якунин В.А. Психология управления учебно-познавательной деятельностью студентов: учеб. пособие /А. Якунин. — Л.: ЛГУ им.Жданова, 1996. — 44с.
 19. McClelland D.C. The Two Faces of Power/ D.C. McClelland // Journal of International Affairs. 1970. — Vol. 24.
 20. Хеккаузен Х. Мотивация и деятельность. В 2-х т. Т.1/ Х. Хеккаузен. — 2-е изд. — СПб.: Питер, М.: Смысл, 2003. — 860с.

REFERENCES

1. Stolyarenko, L. D. (2000). *Osnovy psikhologii [Fundamentals of psychology]*. (3rded., rev.). Rostov-on-Don [in Russian].
2. Rubinstein, S. L. (1959). *Printsypy i puti razvitiya psikhologii [Principles and ways of development of psychology]*. Moscow: The Academy of Science of USSR [in Russian].
3. Aseev V. H. (1976). *Motivatsiya povedenia i formirovaniya lichnosti [The motivation of behavior and personality formation]*. Moscow: Mysl [in Russian].
4. Bozhovich L. I. (1951). *Otnoshenie shkolnikov k ucheniu kak psikhologicheskaja problema [Schoolchildren's attitude towards learning as a psychological problem]*. 36, 9-12. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].
5. Kovalev V. I. (1988). *Motivy povedenia i deiatelnosti [Motives of behavior and activities]*. Moscow: Nauka [in Russian].
6. Moskvychov S. H. *Motyvatcia, diabnist i upravlinnia (yak vzaimopoviazani katehori) [Motivation, activity and management (as interrelated categories)]*. Extended abstract on candidate's thesis. Kyiv: KNU [in Ukrainian].
7. Jakobson P. M. (1969). *Psikhologicheskie problemy motivatsii povedenia cheloveka [Psychological problems of motivation of human behavior]*. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].
8. Bodalev A. A., Stolin V. V., & Avenesov V. S. et al. (2003) *Obshchaja psikhodiagnostika [General psychodiagnosis]*. Saint Petersburg: Rech [in Russian].
9. Chirkov V.I. (1996). *Samodeterminatsia i vnutrenneia motivatsia povedenia cheloveka [Self-determination and internal motivation of human behavior]*. Moscow: MSU [in Russian].
10. Unadze V.I. (2004). *Obschaja psikhologia [General psychology]*. Unadze V.I. (Ed.), Chomakhidze (Trans.). Saint Petersburg: Piter. [in Russian].
11. Leontiev V. H. (1992). *Psikhologicheskie mekhanizmy motivatsii uchebnoi deiatelnosti [Psychological mechanisms of motivation of educational activity]*. Novosibirsk: Novosibirsk State Pedagogical University. [in Russian].
12. Miasishchev V.N. (1970). *Soznanie kak edinstvo otrazhenia deistvitelnosti i otnoshenia k nei cheloveka [Consciousness as a unity of reflection of reality and attitude of a person to it]*. Moscow: Voenizdat. [in Russian].
13. Yadov V.A (1988). *O dispozitcionnoi rehuljatsii sotsialnoho povedenia lichnosti [On dispositional regulation of social behavior of the individual]*. Moscow: Nauka [in Russian].
14. Nemov R.S. (2003). *Psikhologia: Uchebnik dlja studentov vyshih pedagogicheskikh uchebnikh zavedenij [Psychology: Textbook for students of higher pedagogical educational establishments] (Vol. 3; 4th ed)*. Moscow: Vlados [in Russian]
15. Klaus H. (1987). *Vvedenie v diferentsialnuuu psikhologiu uchenia [Introduction to differential psychology of teaching]*. Moscow: Pedahohika [in Russian].
16. Bozhovich L.I. (1968). *Lichnost i eie formirovanie v detskom vozraste [Personality and its formation in childhood]*. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].
17. Yakovleva N.M. (1987). *Teoria i praktika pedahohicheskoho tvorcestva: uchebnoe posobie k spetsialnomu kursu [Theory and practice of pedagogical creativity: a textbook for a special course]*. Chelyabinsk: Chelyabinsk State Pedagogical University [in Russian].
18. Yakunin V.A. (1966). *Psikhologia upravlenia uchebno-poznavatelnoi deiatelnosti studentov: uchebnoe posobie [Psychology of management of educational and cognitive activity of students: textbook]*. Leningrad: LSU [in Russian].
19. McClelland D.C. The Two Faces of Power/D.C. McClelland // Journal of International Affairs. 1970. — Vol. 24.
20. Khekkhauzen Kh. (2003). *Motivatsia i deiatelnost [Motivation and activity]*. (Vol.1; 2nd ed.). Moscow: Smysl [in Russian].

Features of professional motivation of the students

V. V. Oliinyk

Abstract. The article is dedicated to the formation of professional motivation of future psychology students. The features of academic and professional motivation, are observed, in addition to that, there is indicated that the formation of a positive professional motivation depends on the existence of certain psychological – pedagogical conditions that will promote the increasing of educational activities, and selection of achieve them. Psychological – pedagogical conditions are practical recommendations on central aspects of the formation of professional motivation of future psychology students are developed.

Keywords: motive, reason, motivation, teaching motivation, motivation for achievements, successful professional activities, motivational, sphere, success.

Особенности формирования профессиональной мотивации у будущих практических психологов

В. В. Олейник

Аннотация. Статья посвящена проблеме формирования профессиональной мотивации у будущих практических психологов. Рассматриваются особенности учебной и профессиональной мотивации, вместе с тем указано, что формирование позитивной профессиональной мотивации зависит от наличия определенных психолого-педагогических условий, которые будут способствовать повышению учебной активности и будут влиять на формирование целей и выбор путей их достижения. Определено психолого-педагогические условия и разработано практические рекомендации по отдельным аспектам формирования профессиональной мотивации у будущих практических психологов.

Ключевые слова: мотив, мотивация, учебная мотивация, мотивация достижений, успешная профессиональная деятельность, мотивационная сфера, успех.